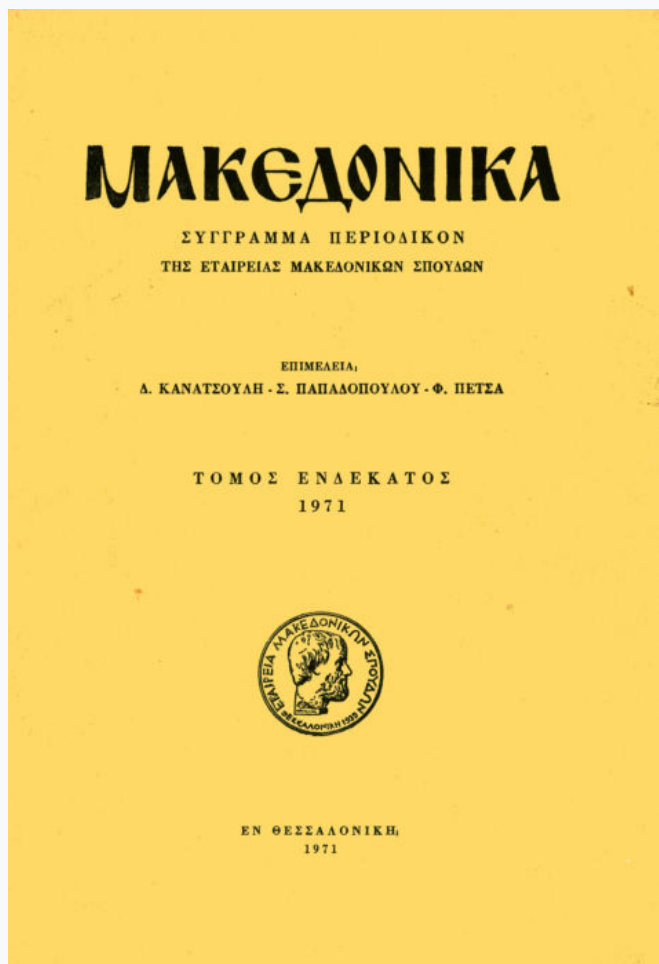

Μακεδονικά

Τόμ. 11, Αρ. 1 (1971)

Αντωνίου Σιγάλα, Εκλαϊκευμένα Μελετήματα, τομ. Α'

Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

doi: [10.12681/makedonika.958](https://doi.org/10.12681/makedonika.958)

Copyright © 2015, Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαστάθης Χ. Κ. (1971). Αντωνίου Σιγάλα, Εκλαϊκευμένα Μελετήματα, τομ. Α'. *Μακεδονικά*, 11(1), 441–444.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.958>

καί μετά τήν καταστολή τῶν κινημάτων στήν Ἡπειρο, τή Θεσσαλία καί τήν Μακεδονία παρουσιάζεται ἀναζωπύρωση τῆς δράσεως τῶν ὀπλαρχηγῶν στήν περιοχή τῶν Κορεστίων, ἀνάμεσα στή Φλώρινα καί τήν Καστοριά, μέ προέκταση τίς Πρέσπες καί ἀκόμη πιό πέρα, πού, ἠθικά τουλάχιστον, ὑπέθαλπε ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση, γιά νά ὑποχρεωθῇ ἡ Τουρκία νά τῆς παραχωρήσῃ τά Θεσσαλικά καί Ἡπειρωτικά ἐδάφη, τά ὁποῖα τῆς εἶχεν ἐπιδικάσει τὸ Συνέδριο τοῦ Βερολίνου. Ἡ δράση αὐτὴ κράτησε μέχρι καί τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1878 καί ἔχει νά παρουσιάσῃ μιάν ἀναστάτωση τῆς Δυτ. Μακεδονίας, ἀπὸ τὴν περιοχή τῆς Κοζάνης, μέχρι καί τῆς περιοχῆς τοῦ Μοναστηρίου. Ὁ πρόωρος ὁμως χειμώνας τῆς χρονιάς ἐκείνης συνετέλεσε, αὐτὸς κυρίως, στὸ σβήσιμο καί τῆς τελευταίας αὐτῆς λάμψεως. Ὅπως ὁμως ἔγραφε, προφητικά θά λέγαμε, τὸν Νοέμβριο τοῦ 1878 στοὺς προϊσταμένους τοῦ ὁ Πρόξενός μας στὸ Μοναστήρι Λογοθέτης, ἡ δράση αὐτὴ εἶχεν ἤδη δημιουργήσει «ικανὰ σπέρματα ἐπαναστατικοῦ βίου ἐντὸς τῆς δυτικῆς καί πολλαχοῦ τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας» (σ. 122).

Τὸ Ε' καί τελευταῖο κεφ. καταλαμβάνει ὁ ἐπίλογος (σ. 125-129). Σ' αὐτὸν ἐπισημαίνονται ὅλοι οἱ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἐπέτυχε ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1878 στήν Μακεδονία καί γίνεταί ἀποτίμησις ἐκείνου, πού — παρὰ ταῦτα — στάθηκε δυνατό νά κατορθωθῇ, δηλ. τῆς συμβολῆς της στήν ἀποφυγὴ τοῦ κινδύνου νά ἐνσωματωθῇ ἡ Ἑλληνικὴ αὐτὴ περιοχή στὸ καινούριο κράτος τῆς Βαλκανικῆς, τῆ βουλγαρικῆς ἡγεμονίας. Γιατὶ πραγματικά ὁ ἀγώνας αὐτὸς ἄφησε τὰ «σπέρματα», πού χρειάζονταν, γιά νά βλαστήσουν αὐτά, ὅπως τονίζει ὁ συγγραφέας, «τρεῖς δεκαετίες περίπου ἀργότερα καί νά δημιουργήσουν τὸ ἔπος τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγώνα» (σ. 129).

Στὶς σ. 131-135 παρατίθεται ἡ βιβλιογραφία, δική μας καί ξένη, πού ἀναφέρεται στὰ ἱστορούμενα γεγονότα. Μιά συμπλήρωσή της θεωροῦμε ἀπαραίτητη, καθὼς ἡ ἐργασία, πού προστέτομε, εἶχε ξεφύγῃ καί τὴ δική μας ἀναζήτησι, ὅταν δουλεύαμε πάνω στὸ «Ἀρχεῖον Στεφ. Δραγούμη» γιά τὸ 1878. Πρόκειται γιά σύντομη ἀλλὰ ἀξιόλογη μελέτη τοῦ καθηγητῆ μας ἀείμνηστου ἱστορικοῦ Νικολ. Βλάχου, πού ἐκδόθηκε στὸ τεῦχος «Τὰ 75 χρόνια τῆς Ἑλληνικῆς Δυναστείας» (βλ. σ. 22-28. Ἀθῆναι, ἀχρονολόγητο), ἐκδοσις τοῦ τότε «Υφουπουργείου τύπου καί τουρισμοῦ». Τὸ τεῦχος αὐτὸ πρῶτα νά ἐκδόθηκε τὸ 1938, πού συμπληρώνονταν τὰ 75 χρόνια τῆς Δυναστείας τῶν Γκλύξμπουργκ στήν Ἑλλάδα. Ὁ τίτλος τῆς μελέτης: Ἡ ἐν τῇ νοτίῳ Μακεδονίᾳ ἐξέγερσις κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1878 ἐπὶ τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α'. Εὐχαριστοῦμε κι ἀπ' αὐτὴ τὴ θέση τὸν φίλο νεοελληνιστὴ κ. Γιώργο Ἀλυσανδράκη, πού εἶχε τὴν καλωσύνη νά μᾶς τὴν ὑποδείξῃ.

Ἀκολουθοῦν κατάλογος πέντε χαρτῶν καί δέκα εἰκόνων (σ. 136), πίνακας κυρίων ὀνομάτων καί τοπωνυμίων (σ. 137-147), πίνακας ξένων ὀνομάτων (σ. 148) καί, τέλος, τὰ περιεχόμενα.

Αὐτὲ εἶναι ἡ ἐργασία τοῦ κ. Στέφ. Παπαδόπουλου, μέ τὴν ὁποία ὁ συγγραφέας της πετυχαίνει ὅ,τι μέ μετριοφροσύνη ἔθεσε στὸν πρόλογό του σὰν σκοπὸ της: «νά κἀν γινωστὰ δυὸ παραμελημένα ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια κεφάλαια τῆς νεώτερης Ἑλληνικῆς Ἱστορίας».

ΙΩΑΝ. ΣΩΤ. ΝΟΤΑΡΗΣ

Ἀντωνίου Σιγάλα, Ἐκλαϊκευμένα Μελετήματα, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1970, 80, σελ. VIII+332· τόμ. Β', Ἀθῆναι 1971, 80, σελ. VIII+258.

Καθὼς γράφω τὸ σημεῖωμα αὐτὸ γιά τοὺς δύο τόμους τῶν «Ἐκλαϊκευμένων Μελετημάτων» τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου καθηγητοῦ κ. Ἀντ. Σιγάλα, δὲν μπορῶ παρὰ νά διακατέχωμαι ἀπὸ ἐντονὴ συγκίνηση. Ὁ καθηγητὴς κ. Σιγάλας εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πολὺ

λίγους στοὺς ὁποίους ἡ Μακεδονία ὀφείλει τόσα πολλὰ. Ἀνήκει στὴν ἡρώϊκή ἐκείνη ὁμάδα τῶν πρώτων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ποὺ ἀποστολὴ τους δὲν ἦταν μόνο ἡ διδασκαλία τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ δημιουργία πανεπιστημίου καί, τὸ κυριώτερο, ἡ πνευματικὴ ἀναστήλωση ἐνὸς τόπου ποὺ μόλις εἶχε βρῆ ἀπὸ δουλεία καὶ διαμάχες πέντε αἰῶνων. Εἶναι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς διδασκάλους ποὺ ἐνωτίστηκαν τὸ βαθύτερο νόημα ποὺ ἐκρυσθῆ ἡ ἰδρυσιμὸς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, ποὺ τὸ ἔκαναν πίστη τους καὶ ἐργάστηκαν μὲ ζήλο καὶ πάθος γιὰ τὴν Μακεδονία. Ἔτσι μόνο μποροῦμε νὰ ἐξηγήσουμε τίς τόσες περιπλανήσεις του μέσα στοὺς βαρεῖς μακεδονικοὺς χειμῶνες καὶ μὲ τὰ συγκοινωνιακὰ μέσα τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς γιὰ νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ ἐρευνήσῃ λησθημένους βιβλιοθήκες καὶ κρυμμένα ἀρχεῖα, νὰ διώξῃ τὴν ἀπάθεια τοῦ κόσμου γιὰ τὴν παράδοση τοῦ τόπου μας, νὰ βρῇ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ θὰ βοηθοῦσαν στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ μακεδονικοῦ παρελθόντος. Καρπὸς τῶν ἐρευνῶν του αὐτῶν εἶναι τὸ ἀνεπανάληπτο βιβλίον «Ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Μακεδονίας. Α': Ἀρχεῖα καὶ βιβλιοθήκαι Δυτικῆς Μακεδονίας», Θεσσαλονίκη (ἔκδ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀρ. 111) 1939. Λίγα χρόνια πρωτότερα εἶχε δημοσιεύσει τὸ κλασσικὸ του σύγγραμμα «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γραφῆς», Θεσσαλονίκη (ἔκδ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀρ. 6) 1934, ποὺ ὁμόφωνα κρίθηκε μὲ ἐνθουσιασμό, καὶ βασικὰ μελετήματα γιὰ τίς παραδόσεις γύρω ἀπὸ τὸν Ἅγιο Δημήτριο. Δὲν ἀναγράφω ἄλλες μελέτες τοῦ κ. Σιγάλα, γιὰ νὰ μνημονεύσω τὴν ἐντονὴ ἐθνικοκοινωνικὴ του δραστηριότητα, ποὺ τόσο ὀφέλησε τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Μακεδονίας. Ἦταν ὁ δημιουργὸς τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου, ποὺ λειτούργησε στὴν μακεδονικὴ πρωτεύουσα στίς παραμονὲς τῆς κατοχῆς, ὄργανωτὴς τῆς Δημοτικῆς καὶ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, βασικὸ ἰδρυτικὸ στέλεχος τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν καὶ κύριος συντελεστὴς στὴν ἔκδοσι τοῦ περιοδικοῦ τῆς, τῶν «Μακεδονικῶν».

Πνευματικὸς καρπὸς, ἐπίσης, τῆς ἐθνικοκοινωνικῆς δράσεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Σιγάλα στὴν Μακεδονία καὶ γιὰ τὴν Μακεδονία, ὑπῆρξαν πολυάριθμα μελετήματα καὶ ἀρθρα ἐκλαϊκευτικοῦ χαρακτήρα, ἀλλὰ σὲ γερὴ ἐπιστημονικὴ βάση θεμελιωμένα, ποὺ εἶδαν τὸ φῶς σὲ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες. Τὰ κείμενα αὐτὰ, μὲ παρακίνηση παλαιῶν μαθητῶν καὶ φίλων του, συγκεντρώθηκαν μαζὶ μὲ ἄλλα στοὺς δύο τόμους τῶν «Ἑκλαϊκευμένων Μελετημάτων». Θὰ περιορισθῶ νὰ ἀναγράψω ἐδῶ ὅσα ἀναφέρονται ἄμεσα ἢ ἔμμεσα στὴν Μακεδονία. Τόμ. Α': 1. Θεσσαλονίκη, α) Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, σ. 1-34 (1. Σύντομη εἰσαγωγὴ στὰ κείμενα ποὺ ἀναφέρονται στὸν Ἅγιο Δημήτριο καὶ στὴ Θεσσαλονίκη. Ἡ λατρεία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου. Σημασία τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων. Τὰ ἀγιολογικὰ κείμενα καὶ ἡ ἱστορικὴ κριτικὴ, σ. 1-6' 2. Ἡ ἔννοια τοῦ πατριωτισμοῦ στὴν παράδοσι τοῦ λαοῦ μας, σ. 7-9' 3. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, σ. 9-13' 4. Στιχομυθία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, σ. 14' 5. Ὁ ἑπαρχὸς τοῦ Σιρμίου καὶ ἡ ἀνοικοδόμησι τοῦ ναοῦ, σ. 15' 6. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος σύμβολον νίκης τοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ τοῦ σλαβισμού, σ. 16' 7. Ἐπιδρομὰ Σλάβων, σ. 16-18' 8. Αἱ παραδόσεις περὶ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, σ. 19-21' 9. Πολιορκίες τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ παλαιότερη πολιορκία τῆς Θεσσαλονίκης. Δευτέρα, τρίτη, τετάρτη, πέμπτη, ἕκτη, ἑβδόμη πολιορκία, σ. 21-29' 10. Ἀλώσεις τῆς Θεσσαλονίκης. Πρώτῃ ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς. Δευτέρα ἀπὸ τοὺς Νορμανδούς, σ. 29-31' 11. Λιμοί, ἐπιδημίες, ἐρίδες, σ. 31-34), β) Ἡ Θεσσαλονίκη τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα, σ. 35-78 (1. Ταχεῖα ἀνάπτυξι τοῦ ὑπὸ Ἑλλήνων διεξαγομένου ἐμπορίου, σ. 35-39' 2. Οἱ Ἕλληνες παραγκωνίζονται τοὺς Ἑνετοὺς, σ. 39-43' 3. Ἑλλησπιν ἀσφάλειας, χαλάρωσι διοικήσεως καὶ δικαιοσύνης, σ. 43-47' 4. Ἐξεγέρσεις, ἑλλησπιν σίτου, ἀπαγόρευσι ἐξαγωγῆς, κ.λ., σ. 47-51' 5. Πειρατεία στὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὰ παράλια τῆς Χαλκιδικῆς, σ. 51-59' 6. Οἱ θυσιεῖς τῶν Ἑλλήνων τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸ ρωσοτουρκικὸ πόλεμον τοῦ 1768-1774, σ. 59-64' 7. Ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς

Θεσσαλονίκης ταξιδεύουν στην Εὐρώπην τὸ 1741 καὶ 1865, σ. 64-72· 8. Θεσσαλονίκη: Ἡ παλαιὰ Θέρμη, σ. 72-78). II. Μακεδονικά, σ. 78-118 (Ἡ Μακεδονία εἶναι ἐλληνική, σ. 78-83· 1. Ληστρικά ἐπιδρομαὶ τῶν Ἀλβανῶν κατὰ τῆς Μακεδονίας, σ. 83-89· 2. Νέαι πηγαὶ διὰ τὸ παιδομάζωμα ἐπὶ Τουρκοκρατίας, σ. 89-91· 3. Τὸ παιδομάζωμα καὶ ἡ ἐπανάστασις τῆς Ναούσης τοῦ 1705, σ. 91-94· 4. Ἡ Κοζάνη τοῦ 1833 ἀρνείται νὰ καταβάλλῃ κεφαλικὸ φόρο, σ. 94-98· 5. Ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες στὴ Μακεδονία, σ. 98-102· 6. Ἐνθυμήσεις. Τὸ χρονικὸν τοῦ λαοῦ, σ. 102-106· 7. Τὰ «Κόλιαντα» στὴν Κοζάνη, σ. 106-110· 8. Ἡ Βέροια τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τὰ Ποτειδιατικά τοῦ 432 π.Χ., σ. 110-116· 9. Ἀνέκδοτα γιὰ τὸ δολοφόνον τοῦ Φιλίππου, σ. 116-118). III. Ἀνάλεκτα, σ. 119-272 (11. Ἀποστολὴ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Τὸ ἀρχεῖον τῆς Μονῆς τῶν Ἱβήρων καὶ ἡ συστηματικὴ ἐκδοσις τῶν βυζαντινῶν ὑπαλληλικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 224-231· 12. Τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ οἱ θησαυροὶ του, σ. 231-251). IV. Βιβλιοθήκαι καὶ Ἀρχεῖα Μακεδονίας, σ. 273-314 (1. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη. Ἐγκαίνια, σ. 273-287· 2. Βιβλιοθήκη Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ἀδριανουπολιτῶν, σ. 287-288· 3. Βιβλιοθήκη Εὐξείνου Λέσχης Ποντίων, σ. 288-289· 4. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου, σ. 289-290· 4. Βιβλιοθήκαι Δυτικῆς Μακεδονίας. Εἰσαγωγικά. Τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης καὶ ἡ ἐρευνα τῆς Μακεδονίας. Ἐκθέσεις ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, σ. 290-296· 5. Κοζάνη. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη. Ἰερὸν καὶ Σκευοφυλάκιον Μητροπόλεως. Συμβολαιογραφεῖον Δ. Χ. Πράσσου. Ὑποθηκοφυλακεῖον. Βιβλιοθήκη Μιλτιάδου Τζῶνη. Βιβλιοθήκη οἰκογενείας Ἀθανασίου καὶ Παυσανίου Διάφα, σ. 296-305· 6. Σιάτιστα. Βιβλιοθήκη Γυμνασίου, σ. 305· 7. Νάουσα, Βιβλιοθήκη τῶν Ἀργυροπολιτῶν, σ. 306· 8. Καστορία. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη, σ. 306· 9. Κλεισούρα. Βιβλιοθήκη τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, σ. 307· 10. Φλώρινα. Βιβλιοθήκη Μοναστηριῶν, σ. 307· 11. Μονὸν Ἁγίων Ἀναργύρων Καστορίας, Εὐαγγελιστρίας Βουνάσης, Ἀγίου Ἀθανασίου Ἐρατύρας, Ἀγίας Παρασκευῆς Σισανίου, Μεγάλου Σπηλαίου Γρεβενῶν, σ. 307· 12. Ζάβορδα. Βιβλιοθήκη Μονῆς Ἀγίου Νικάνορος, σ. 308· 13. Ἀλλες μικρότερες βιβλιοθήκες. Βελβενδοῦ, Σερβίων, Βλάστης, Τσιτλίου, Βεροίας. Ἡ τύχη τῶν βιβλιοθηκῶν, σ. 308-312· 14. Κρατικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας καὶ Θράκης, σ. 312-314)· V. Ἐθνικὸν Λαογραφικὸν Μουσεῖον (Θεσσαλονίκης), σ. 314-320. VI. Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Ἱστορία, σκοπός, ὀργάνωσις. Τὸ δικό μας Λαϊκὸ Πανεπιστήμιον, σ. 322-331. Τόμ. Β': I. Πτολεμαϊκά, σ. 1-50. II. Θεσσαλονίκια, σ. 51-123 (1. Νέα στοιχεῖα διὰ τοὺς προστατευομένους τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ προστατευόμενοι καὶ τὰ προνόμια τους, σ. 51-55· 2. Οἱ προστατευόμενοι ἐξαιροῦνται ἐκτάκτων εἰσφορῶν. Δικάζονται καὶ τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν προξένων. Τὰ προξενεῖα ἄσυλον κακοποιῶν προστατευομένων, σ. 55-59· 3. Ἀσυλία προστατευομένων. Κοινὸν διάβημα τῶν προξένων, σ. 59-64· 4. Οἱ προστατευόμενοι καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν μετὰ τὴν Μητρόπολιν καὶ τὴν Δημογεροντίαν. Δίκαι καὶ καταδίκαι, σ. 64-69· 5. Τὰ δῶρα τῶν προξένων. Δωροδοκία, ἐκβασμοί, σ. 69-74. 6. Οἱ φορατζήδες, σ. 74· 7. Διενέξεις μετὰ τῶν προξένων. Τὰ οἰκογενειακά τῶν προξένων, σ. 74-79· 8. Φόνος Δανοῦ προξένου τὸ 1766. Ἐπεισόδιον μετὰ τῶν Βενετῶν καὶ Ραγούζαιον προξένου, σ. 79-82· 9. Διάφορα μικροεπεισόδια, σ. 82-87· 10. Τὰ κατορθώματα δύο Ἑβραίων ἐκ Θεσσαλονίκης, Σαμουὴλ Λεβὴ καὶ Μωϋσὴ Ἰσραὴλ πρὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ἐν Βενετίᾳ, σ. 87-92· 11. Μακεδονικά. Οἱ σκλάβοι ἐπαναστατοῦν. Πειρατὲς ἀπάγουν ἐλληνόπουλα, σ. 92-95· 12. Ὁ ζωγράφος Χριστόδουλος Ἰωάννου ἐκ Σιατίστης, σ. 95-98· 13. Δύο μεγάλοι Μακεδόνες εὐεργεταὶ καὶ ὑποστηρικταὶ τῶν γραμμάτων: Γεώργιος Καστριώτης καὶ Κωττούνης Ἰωάννης. Τὸ Κωττούνειο Κολλέγιον, σ. 98-112· 14. Νέα πηγὴ ἀφορρῶσα τὴν οἰκγένειαν Καραγιάννη ἐκ Κοζάνης. Γεώργιος Καραγιάννης. Ἐγγραφὸν διαζυγίου του. Θεόδωρος Καραγιάννης. Ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας Καραγιάννη, σ. 112-123). IV. Ἐπίκαιρα, σ. 226-258 (2. Φίλιπποι, ἡ πρώτη χριστιανικὴ κοινότης ἐν Ἐλλάδι, σ. 229-233).

Νομίζω πώς και μόνο με την άναγραφή των σχετικών με την Μακεδονία «ἐκλαϊκευμένων μελετημάτων» του καθηγητού κ. Σιγάλα, ανάγλυφα προβάλλει η άξία και ο πλούτος τους. Μολονότι γράφτηκαν σέ παρωχημένους χρόνους, με διαφορετικές αίτιες και άλλα σέ δημοτική, άλλα σέ καθαρεύουσα, παραμένουν ποιοτικά και ποσοτικά σεβαστή προσφορά στήν έρευνα και γνώριμία του μακεδονικού παρελθόντος. Καιρός ήταν πιά νά ξαναδημοσιευθοῦν. Γιατί άφοῦ φώτισαν και ένεπύχωσαν όταν πρωτοδημοσιεύτηκαν, με την έκδοσή τους τώρα σέ δύο τόμους έρχονται νά γίνουν κτήμα έσσαι όλων όσων αισθάνονται και όσων στοχάζονται.

ΧΑΡΑΛ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

«Λ α ο γ ρ α φ ί α», Δελτίον της Έλληνικής Λαογραφικής Έταιρείας κατ' έτος έκδιδόμενον. Τόμος κγ' (1964), 8ο, σελ. XVI + 760. Γενικόν Εύρετήριον των τόμων α'-κ' (1909-1962) συνταχθέν υπό Μαρίας Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου, Άθήνα 1970.

Η «Λαογραφία» είναι ένα από τά μακροβιότερα ελληνικά περιοδικά. Ο πρώτος της τόμος, με διευθυντή τόν άείμνηστο Νικόλαο Πολίτη, έχει έκδοθή στά 1909 και από τότε συνέχισε την έκδοσή της, παρά τίς δυσκολίες και τίς οικονομικές δυσχέρειες πού είναι συνυφασμένες στήν Έλλάδα με παρόμοια μακρόπνοα έργα. Έδω και χρόνια είχε γίνει αισθητή η έλλειψη εύρετηρίου του άφθονου και πολύτιμου υλικού πού κρύβεται στις σελίδες της. Σχετική προσπάθεια, για τούς δέκα πρώτους τόμους, είχε αναληφθή από τόν άείμνηστο πρόεδρο της Έταιρείας Μακεδονικών Σπουδών Στίλπωνα Κυριακίδη, επί σειράν έτών διευθυντή και έκδότη της «Λαογραφίας», πού κατήρτισε μιá όμάδα μαθητών του για τόν σκοπό αυτό. Η προσπάθεια αυτή δέν έτελεσφόρησε: μιá από τίς πολλές δυσκολίες της εύρετηριάσεως είναι και η άδυναμία όμαδικής εργασίας. Έτσι, μιá και οί τόμοι της «Λαογραφίας» είχαν έν τή μεταξύ αδηθη και η ανάγκη εύρετηρίου έγινε πιό έπιτακτική, η Έλληνική Λαογραφική Έταιρεία αποφάσισε στά 1954 την έκδοση εύρετηρίου των μέχρι τότε έκδοθέντων δεκαέξι τόμων — τελικά περιελήφθησαν και οί έπόμενοι τέσσαρες (ιζ'-κ') — και ανέθεσε τó επίπονο αυτό έργο στήν γνωστή λαογράφο κ. Μαρία Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου. Ο όγκώδης τόμος των σχεδόν όκτακοσίων διςήλων σελίδων διαιρείται σέ τέσσαρα κύρια τμήματα - πίνακες πραγμάτων και λέξεων (σ. 1-656 και συμπλήρωμα σ. 751-755), κυρίων όνομάτων (σ. 657-676), τόπων προελεύσεως λαογραφικής ύλης (σ. 677-689) και συγγραφέων πραγματειών και βιβλιοκρισιών (σ. 691-750). Έν τούτων η κ. Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου κατήρτισε και πίνακες τοπωνυμίων και όνομάτων (βαπτιστικών, επωνυμίων, παρωνυμίων και των συγγραφέων των όποιων οί άπόψεις συζητούνται στά διάφορα μελετήματα του περιοδικού). Δυστυχώς, τεχνικοί λόγοι έμπόδισαν την δημοσίευσή τους. Έλπίζω ότι η Έλληνική Λαογραφική Έταιρεία δέν θα άμελήση την έκδοση των δύο αυτών χρησίμων πινάκων, πού θα συμπληρώσουν τόν τόμο του εύρετηρίου.

Είναι εύνόητος ό μόχθος της κ. Μ. Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου και ό χρόνος πού διέθεσε για νά διαμύσει τó πολυποίκιλο υλικό και νά συντάξi τούς λεπτομερειατούς πίνακες. Τó άρτιο εύρετήριο, πού μās έδωσε, είναι πραγματικά πολύτιμο, βοηθώντας κάθε ένδιαφερόμενο και ικανοποιώντας και τίς πιό σχολαστικές έρευνες. Η κ. Μ. Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου πρέπει νά είναι υπερήφανη για τó έργο της και έμεις ευγνώμονες για την προσφορά της.

ΧΑΡΑΛ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ